Адл ила олам юзин обод қил

Куч–адолатда

2020 йил
12 июнь,
жума
№ 18 (791)

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳуқуқий газетаси • http://www.sud.uz • 1998 йил 29 августдан чиқа бошлаган.

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ЕТТБ ПРЕЗИДЕНТИ БИЛАН МУЗОКАРА ЎТКАЗДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 11 июнь куни Европа тикланиш ва тараққиёт банки президенти Сума Чакрабарти билан видеоалоқа орқали музокара ўтказди.

Суҳбат аввалида давлатимиз раҳбари Ўзбекистон Республикасининг Европа тикланиш ва тараққиёт банки билан муносабатларида кейинги йилларда юксак даражага эришилгани ва самарали ўзаро ҳамкорлик амалга оширилаётганини катта мамнуният билан қайд этди.

"Йўл харитаси" ва ЕТТБнинг Ўзбекистон бўйича стратегияси биргаликда амалга оширилиши туфайли бугун ушбу банк мамлакатимизда барқарор ижтимоий-иқтисодий тараққиётни таъминлашга қаратилган устувор дастур ва лойиҳаларни илгари суришда муҳим шериклардан бирига айланди.

Бугунги кунда лойиҳалар портфели қарийб 1,2 миллиард долларни ташкил этиб, барча устувор йўналишларни қамраб олган. Ажратилаётган маблағларнинг учдан бир қисми хусусий сектор ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлашга, шу жумладан, республикада коронавирус пандемиясининг салбий оқибатларини камайтиришга йўналтирилмоқда. Бундан ташқари, томонлар умумий қиймати 1 миллиард доллар бўлган янги лойиҳа таклифларини кўриб чиқмоқдалар.

Банк экспертлари Ўзбекистонда давлат-хусусий шериклиги, капитал бозорини ривожлантириш, банк тизимини ислоҳ қилиш ва иқтисодиётнинг бошқа тармоқлари бўйича қонун ҳужжатлари ва стратегик ташаббусларни ишлаб чиқишда ҳам фаол иштирок этдилар.

ЕТТБ Тошкентдаги ваколатхонасини кенгайтирди, Андижон шаҳрида офисини очди. Келгуси йилда Урганч шаҳридаги офис ўз ишини бошлаши кутилмоқда.

Президентимиз ҳамкорликнинг амалий натижалари ҳақида сўз юритар экан, ўзаро ишончни мустаҳкамлаш ва самарали ҳамкорликни ривожлантиришга қўшган катта ҳиссаси ва бу борадаги фаол саъй-ҳаракатлари учун Сума Чакрабартига самимий миннатдорлик билдирди.

Етакчи халқаро молиявий институт раҳбари бундай шаклдаги учрашувнинг ташкил этилгани учун чуқур миннатдорлик билдириб, банк Ўзбекистонда амалга оширилаётган янги ислоҳотлар йўлини ва Марказий Осиёдаги минтақавий сиёсатни ҳар томонлама, шу жумладан, лойиҳалар портфели ва молиявий-техник кўмак ҳажмини кенгайтириш орқали қўллаб-қувватлашда қатъий эканини таъкидлади.

Сума Чакрабарти Сирдарё вилоятидаги фавқулодда ҳодиса оқибатларини бартараф этиш ва мамлакатимизда пандемия кенг ёйилишининг олдини олиш бўйича кўрилган комплекс чора-тадбирларни юксак баҳолади.

Видеомулоқот чоғида ўзаро манфаатли ҳамкорликни кенгайтириш масалалари батафсил кўриб чиқилди. ЕТТБнинг давлат корхоналарини трансформация қилиш ва банкларни хусусийлаштиришдаги иштирокига, энергетика ва нефть-газ тармоқларини ислоҳ қилиш, ажратилган кредитларни самарали ўзлаштириш, бизнесни, шу жумладан, тўқимачилик тармоғидаги лойиҳаларни молиялаштиришни кенгайтиришга алоҳида эътибор қаратилди.

Фаол мулоқот ва алмашинувларни давом эттиришга, жумладан, Тошкент шаҳрида бўлажак Хорижий инвесторлар кенгашининг учрашуви ва 2023 йилда Самарқанд шаҳрида ЕТТБ Бошқарувчилар кенгаши мажлисини ўтказишга биргаликда тайёргарлик кўриш борасида келишиб олинди.

ЎзА

Муносабат

Халқаро рейтинг ва индекслар – мамлакатимиз ҳаётининг кўзгуси

унда ҳаққоний сиймосини кўрган халқимиз ўз ҳалол меҳнатидан кўнгли тўлсин ва рози бўлсин

Инсон ҳуқуқлари ҳимоясини кафолатлаш, аҳоли турмуш даражасини ошириш, иқтисодий фаолиятда эркинликни таъминлаш, суд-ҳуқуқ соҳасидаги моддий ва процессуал нормаларни такомиллаштиришга қаратилган ислоҳотлар ҳар қандай мамлакатнинг халқаро майдондаги нуфузини оширади. Зеро, ушбу йўналишдаги ислоҳотлар мамлакат тараққиёти, халқ фаровонлигини белгилаб берувчи муҳим омиллардан ҳисобланади.

Кейинги даврда Президент Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан Ўзбекистонда амалга оширилаётган шиддатли ва қамровдор ислоҳотлар натижасида мамлакатимизнинг халқаро имижини яхшилаш бўйича сезиларли ютуқларга эришилди. Бугун дунё ҳамжамияти Ўзбекистоннинг янги қиёфаси ҳақида гапираётгани бежиз эмас.

Хусусан, дунёдаги нуфузли нашрлардан бири — "Экономист" журнали Ўзбекистонни 2019 йилда ислоҳотларни энг жадал амалга оширган давлат — "Йил мамлакати" деб эътироф этди. Бу эътироф мамлакатимиз ички сиёсатида эришилган юксак натижаларга, шу билан бир қаторда, ташқи, жумладан, минтақавий сиёсатида ҳам ижобий ўзгаришлар кузатилиб, қўшнилар ўртасида ўзаро ишонч алоқалари мустаҳкамланганига берилган муносиб баҳодир.

Бу ҳақда сўз борганда, сўнгги тўрт йил мобайнида мамлакатимиз "Мерос" жамғармасининг "Иқтисодий эркинлик" индексида 52 поғонага, Жаҳон банкининг "Логистика самарадорлиги" индексида 19 поғонага, "Бизнес юритиш" индексида 18 поғонага кўтарилганини алоҳида таъкидлаш жоиз. Шунингдек, Ўзбекистон Иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилотининг "Мамлакатларга хос хатарларни таснифлаш" тизимидаги 6-гуруҳ мамлакатлари қаторидан 5-гуруҳ мамлакатлари қаторига кўтарилгани ҳам диққатга лойиқдир.

Давлатимиз раҳбарининг жорий йил 2 июндаги "Ўзбекистон Республикасининг Халқаро рейтинг ва индекслардаги ўрнини яхшилаш ҳамда давлат органлари ва ташкилотларида улар билан тизимли ишлашнинг янги механизмини жорий қилиш тўғрисида"ги Фармони бу борадаги ишларни янада тезлаштириши шубҳасиз.

Ушбу муҳим ҳужжат 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган вазифаларни амалга ошириш доирасида қабул қилинди.

Фармон ижроси доирасида аллақачон муҳим амалий қадамлар қўйилмоқда. Хусусан, yuz.uz сайти хабар беришича, Ўзбекистонда Халқаро рейтинг ва индекслар билан ишлаш бўйича республика кенгаши ташкил этилди.

(Давоми 2-бетда) ▶

Янги Ўзбекистон. Кейинги йилларда ушбу иборани тез-тез эшитадиган ва тилга оладиган бўлиб қолдик.

Қонун ижодкорлиги

Маҳкумлар ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ишончли ҳимоя қилинади

Бу бежиз эмас, албатта. Чиндан ҳам, сўнгги 3-4 йил давомида юртимиз таниб бўлмас даражада ўзгарди. Давлатимиз раҳбари томонидан олиб бораётган ички ва ташқи сиёсат нуфузли халқаро ташкилотлар томонидан эътироф этилмоқда. Бу саъй-ҳаракатларнинг барчаси пировардида халқни рози қилиш ҳамда инсон ҳуқуқларини тўлиқ таъминлашдек эзгу мақсадларга йўналтирилгани билан янада аҳамиятлидир.

Президентимизнинг 2018 йил 7 ноябрда қабул қилинган "Жиноят-ижроия қонунчилигини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори ва 2020 йил 24 январда Парламентга тақдим этган Мурожаатномасида амалдаги қонунлар мустақилликнинг дастлабки йилларида, яъни бундан камида 20 йил ва ундан-да кўпроқ вақт илгари қабул қилингани алоҳида таъкидланган. Бинобарин, бу қонунлар ҳозирги давр талабларига жавоб бермаслиги ва қонунларимизни халқаро ҳуқуқ талабларига мослаштириш зарурати кўрсатиб берилганди.

Ўтган қисқа даврда ушбу йўналишда муҳим қадамлар ташланди. Хусусан, жорий йил 22 майда Вазирлар Маҳкамасининг "Ички ишлар органларининг озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлган жазони ижро этиш фаолиятининг очиқлиги ва ошкоралигини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори қабул қилинди. Давлатимиз раҳбарининг ташаббуси асосида қабул қилинган ушбу қарор "Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисида"ги қонун ижросини тўлиқ таъминлашни кўзда тутади.

Хўш, ушбу ҳужжатлар асосида қандай янгиликлар амалга оширилди?

Аввало, Ички ишлар вазирлигининг жазони ижро этиш муассасалари ва тергов ҳибсхоналарида сақланаётган шахслар ҳамда мазкур муассасалар ва тергов ҳибсхоналари сони ва уларнинг жойлашган жой тўғрисидаги маълумотлар махфийликдан чиқарилди.

(Давоми 3-бетда) ▶

Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган кенг кўламли ислоҳотлар мамлакатимиз ҳаётининг барча соҳаларида муваффақиятли амалга оширилиши қонун ижодкорлиги жараёни билан бевосита боғлиқдир.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тайёрлаш

бу жараёнда "пакет" принципи жорий қилинмоқда

Шу сабабли қонун устуворлигини таъминлашга интилаётган ҳар қандай мамлакат каби Ўзбекистон ҳам ўзининг ҳуқуқий тизими ва қонунчилигини мунтазам равишда такомиллаштириб бормоқда.

Ўтган давр мобайнида қонунчилик базасини тизимлаштириш, ижтимоий муносабатларни ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиш барқарорлигини таъминлаш масалалари доимий эътиборда бўлди. Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш жараёнлари сифатини ошириш борасида муайян ишлар амалга оширилди.

Бугунги кунда тўғридан-тўғри амал қилувчи қонунларни қабул қилишнинг самарали механизмларини жорий этиш долзарб аҳамиятга эга. Шу маънода, жумладан, идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни имкон қадар қисқартириш, аниқ соҳалардаги муносабатларни тартибга солувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тизимлаштириш ва кодификациялаш соҳасида ижобий натижаларга эришилди.

Аммо шуни ҳам очиқ тан олиш керакки, бу йўналишда ҳали кўзланган мақсадларга тўлиқ эришганимиз йўқ.

(Давоми 3-бетда) ▶

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасида "БМТнинг Инсон ҳуқуқлари кенгаши ва Инсон ҳуқуқлари бўйича қўмитаси мисолида БМТнинг устав ва шартномавий органлари тавсияларини амалга оширишда парламентнинг роли" мавзуида халқаро парламент форуми видеоанжуманалоқа шаклида бўлиб ўтди.

Инсон ҳуқуқлари, барқарор тараққиёт ва парламентлараро ҳамкорлик истиқболлари

Бундай тадбир Ўзбекистон парламентаризми тарихида илк бор ташкил этилди.

Анжуман Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенати, шунингдек, дунё парламентларининг халқаро нуфузли ташкилоти — Парламентлараро иттифоқ, БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича олий комиссари бошқармаси, БМТнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси ва Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази ташаббуси билан ўтказилди.

Инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро мажбуриятларни бажаришда Ўзбекистон парламенти ролини ошириш мавзуси муҳокама қилинган мазкур мулоқотга Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Спикерининг биринчи ўринбосари, Парламентлараро иттифоқ Ижроия қўмитаси раисининг ўринбосари Акмал Саидов модераторлик қилди.

(Давоми 2-бетда) ▶

Хабар

Банкротлик ишларини юритиш билан боғлиқ муаммолар таҳлил этилди

Тошкент шаҳар ва Тошкент туманлараро иқтисодий судлари томонидан Давлат активларини бошқариш агентлиги ва унинг Тошкент шаҳар бошқармаси билан ҳамкорликда банкротлик ишларини юритишга тааллуқли муаммолар таҳлилига бағишланган амалий семинар ташкил этилди.

Айни пайтда юртимизда жорий этилган карантин қоидаларига қатъий риоя этган ҳолда, мазкур тадбир видеоконференцалоқа тарзида ўтказилди. Унда Тошкент шаҳар иқтисодий суди ва Тошкент туманлараро иқтисодий суди судьялари, Тошкент шаҳар прокуратураси, Давлат активларини бошқариш агентлиги Тошкент шаҳар ҳудудий бошқармасининг банкротлик ишлари бўйича масъул ходимлари, Ўзбекистон суд бошқарувчилари ассоциацияси аъзолари ҳамда Тошкент шаҳрида фаолият олиб борувчи суд бошқарувчилари иштирок этди.

(Давоми 2-бетда) ▶

Мутолаа

Олий судда аҳоли учун янги ҳуқуқий қўлланмалар тайёрланди

Ҳуқуқий қўлланмалар кўпинча судьялар, прокуратура ёки тергов ходимлари учун тайёрланган. Аҳоли учун оммабоп ҳуқуқий қўлланмалар деярли чоп этилмаган.

Кейинги йилларда Олий суд томонидан мана шу камчилик бартараф этилиб, аҳоли учун мўлжалланган, катта-ю кичикнинг ҳуқуқий билими, маданиятини юксалтиришга қаратилган китоблар тайёрланмоқда.

Судга мурожаат қилиш ҳамда суд ҳужжатлари устидан шикоят бериш тартиби батафсил тушунтирилган **"Судга мурожаат қилиш ва суд ҳужжатлари устидан шикоят бериш тартиби"** номли қўлланма тайёрланди.

Қўлланмада судларга мурожаат қилиш тартиби тушунарли тилда, инфографикалардан фойдаланган ҳолда ёритилган.

Қўлланма аҳолининг судга мурожаат қилиш ва суд ҳужжатларига нисбатан шикоят бериш бўйича ҳуқуқий билимини ошириш, судга тўғри мурожаат қилиш кўникмасини шакллантиришда муҳим манба бўлади.

(Давоми 4-бетда) ▶

Қонун кўмаги

Тадбиркор эътирозига сабаб бўлган аукцион савдоси

нега ҳақиқий эмас деб топилди?

Маълумки, иқтисодий судларнинг энг муҳим вазифаларидан бири корхона, муассаса, ташкилотлар ва фуқароларнинг бузилган ёки низолашилаётган ҳуқуқларини ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларини кафолатли ҳимоя қилишдан иборатдир.

Бугун тадбиркорларнинг қонуний манфаатлари устуворлигини таъминлаш, уларнинг эркин фаолият кўрсатиш учун ҳар томонлама имконият яратиш, қонун ҳужжатларида тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш билан боғлиқ ҳолда юзага келадиган барча бартараф этиб бўлмайдиган зиддият ва ноаниқликларга чек қўйиш суд идоралари, давлат органлари ва бошқа ташкилотлар фаолиятининг энг асосий йўналишларидан бирига айланди.

(Давоми 3-бетда) ▶

Тошкент Давлат юридик университетида номутахассислик фанлар тўбдан қисқартирилди

Республикамизда малакали мутахассис-ҳуқуқшунослар тайёрлаш ва юридик фанни ривожлантиришга тўсқинлик қилаётган қатор тизимли муаммо ва камчиликлар мавжуд эдики, бу юридик таълим сифатига салбий таъсир қилаётганди.

Шу билан бирга, юридик кадрларни тайёрлаш соҳасида рақобатнинг йўқлиги миллий юриспруденция илмий мактабининг шаклланишига салбий таъсир кўрсатиб, ҳудудлардаги иқтидорли ёшлар учун тенг таълим олиш имкониятини чекларди.

(Давоми 4-бетда) ▶

Муносабат

Халқаро рейтинг ва индекслар – мамлакатимиз ҳаётининг кўзгуси

унда ҳаққоний сиймосини кўрган халқимиз ўз ҳалол меҳнатидан кўнгли тўлсин ва рози бўлсин

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Олий Мажлис Сенати раиси Танзила Норбоева мазкур Кенгашнинг раиси бўлди. Кенгашнинг асосий вазифаларига: мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий-ҳуқуқий тараққиёт даражасини тизимли таҳлил қилиб бориш, турли соҳаларда амалга оширилаётган туб ўзгаришларнинг Ўзбекистон Республикаси учун устувор бўлган халқаро рейтинг ва индексларда мамлакатнинг ўрнини яхшилаш мақсадларига хизмат қилишини таъминлаш, мазкур йўналишдаги ишларнинг самарадорлигига тўсиқ бўлаётган муаммоларни бартараф этиш билан боғлиқ бугунги кундаги муҳим масалалар киритилган.

Молия ва Адлия вазирликлари — Кенгашнинг ишчи органларидир. Кенгаш назорати остида ишчи органлар бўйича тақсимланган устувор халқаро рейтинг ва индексларда мамлакатимизнинг ўрнини яхшилашга қаратилган таъсирчан чоралар ишлаб чиқилади ва амалга оширилади. Ушбу йўналишда тизимли халқаро ҳамкорлик йўлга қўйилади.

Таъкидлаш керакки, устувор халқаро рейтинг ва индекслар бўйича мамлакатимизнинг ўрнини яхшилаш — масъул давлат органлари биринчи раҳбарларининг фаолияти самарадорлигини баҳолашнинг бош мезонларидан биридир. Бу бўйича энг муҳим кўрсаткичлар (KPI) белгиланган бўлиб, баҳолаш мезонлари ана шу кўрсаткичларга таянади.

Президент Фармонида энг муҳим кўрсаткичларга эришиш учун мутасадди вазирлик ва идоралар томонидан қуйидаги ҳужжатлар ишлаб чиқилиши ва Кенгашга тасдиқлаш учун тақдим этилиши зарурлиги белгилаб берилди:

биринчидан, 2020 йилнинг иккинчи ярми давомида амалга оширилиши лозим бўлган ташкилий чора-тадбирлар дастурлари;

иккинчидан, келгуси йилда амалга оширилиши лозим бўлган ташкилий чора-тадбирлар дастурлари.

Бу дастурларда халқаро рейтинг ва индексларнинг навбатдаги нашрида зарур кўрсаткични қайд этишга қаратилган амалий таклифлар, шунингдек, рейтинг ва индексларни эълон қилувчи ташкилотлар ҳамда уларни тузишда фойдаланиладиган ахборот манбалари билан ҳамкорлик қилиш механизмлари назарда тутилиши лозим.

Масъул давлат органлари ҳамда тадқиқот институтлари тегишли рейтинг ва индекслар бўйича амалга оширилган ишлар ҳақидаги маълумотларни Кенгаш ишчи органларига мунтазам равишда тақдим этиб бориши зарур. Адлия вазирлигида ташкил этиладиган Халқаро рейтинг ва индекслар билан ишлаш бошқармаси мазкур маълумотлар билан бевосита ишлайди.

Яна бир муҳим жиҳат: яқин фурсатларда "Ўзбекистон Республикаси халқаро рейтингларда" портали ишга туширилади. Молия вазирлиги ҳамда Адлия вазирлиги Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги билан биргаликда мазкур портал узлуксиз ишлашини таъминлаш ва уни янгилаб бориш учун масъул ҳисобланади.

Бу янгиликларнинг барчаси ниҳоятда долзарб аҳамиятга эга. Чунки ислоҳотларнинг ижобий натижалари, халқнинг эришган ва эришаётган ютуқларини дунё ҳамжамияти эътиборига тақдим этиш, ўз навбатида, алоҳида чора-тадбирлар ва мақсадли саъй-ҳаракатларни талаб этади. Бунда халқаро рейтинг агентликларининг хизмати айниқса, каттадир.

Маълумки, ҳар қандай давлат ижтимоий-иқтисодий ислоҳотларни ўтказар экан, биринчи ўринда, аҳоли турмуши фаровонлигини ошириш, ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш, мамлакатнинг халқаро миқёсдаги нуфузини мустаҳкамлашни асосий мақсад қилиб белгилаб олади. Мамлакатларнинг ана шу иқтисодий-ижтимоий кўрсаткичларини турли рейтинг агентликлари баҳолаб боради, улар ижобий ёки салбий ўзгаришларни асло эътиборсиз қолдирмайди.

Кейинги йилларда Ўзбекистонда ҳаётнинг барча жабҳаларини қамраб олган шиддатли ўзгаришлар рўй бермоқда. Буларнинг барчаси халқаро ҳамжамият томонидан эътироф этилмоқда. Айниқса, халқаро рейтинг агентликлари ўз индексларида Ўзбекистонни юқори ўринларда қайд эта бошлаётгани мустақиллик йилларида биринчи бор кузатилмоқда. Бу — давлатимиз учун, халқимиз учун жуда катта ютуқ, албатта.

Шу билан бирга, афсуски, айрим раҳбарлар рейтинглар билан ишлашга етарлича эътибор қаратмагани туфайли халқаро ташкилотлар томонидан ўтказилган сўровларда ислоҳотларимизнинг аксарият самаралари ўз аксини топмай келаётганидан ҳам кўз юмиб бўлмайди. Бунинг оқибатида муайян етакчи халқаро рейтинг ва индексларда Ўзбекистон ҳалигача қуйи поғоналарда қолмоқда.

Эндиликда халқаро рейтинг ва индекслар мамлакатимиз ҳаётининг кўзгусига айланиши керак. Токи бу кўзгуда ҳаққоний сиймосини кўрган халқимиз ўз ҳалол меҳнатидан кўнгли тўлсин ва рози бўлсин.

Қолаверса, дунёда Ўзбекистоннинг дўстлари ва яқин ҳамкорлари янада кўпайиши ҳам шу жараёнга: халқаро ҳамжамиятнинг эътиборини, хорижий инвесторларнинг қизиқишини қозониш кўп ҳолларда нуфузли халқаро рейтинг агентликларининг баҳоларига боғлиқ бўлади.

Мухтасар айтганда, шу кунга қадар хорижий оммавий ахборот воситаларида мунтазам эълон қилиниб бориладиган, таҳлил ва таққос қилинадиган дунё мамлакатларининг иқтисодий кўрсаткичлари, халқларнинг турмуш даражаси ёки яшаш учун энг хавфсиз давлатлар каби рейтингларда юқори ўринларни эгаллаган мамлакатларга ҳавасимиз келиши — бор гап.

Бундай кезларда ҳар гал "Биз ҳам шундай даражага етамизми, бунинг учун нима қилиш керак?", — деган ўй-хаёллар қалбимиздан кечиши ҳам оддий ҳақиқат.

Шу маънода, Президент Фармонидан кўзда тутилган асосий мақсад — мамлакатимизнинг инвестициявий жозибадорлиги ва халқаро майдондаги имижини мустаҳкамлаш, давлат органлари ва ташкилотларида халқаро рейтинг ва индекслар билан ишлашнинг янги механизмларини жорий қилишдан иборат экани жуда муҳим.

Ўзбекистонни дунёга танитиш, халқаро майдондаги имижини юксалтириш халқимиз фаровонлиги ва мамлакатимизнинг барқарор тараққиётига хизмат қилади. Бу ёрқин омил ҳар бир юртдошимизга қатъий ишонч бахш этиши билан бир қаторда, муайян масъулият ҳам юклаши тайин.

Ғулом МИРЗО,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист
Бобомурод РАЙИМОВ,
"Куч — адолатда" мухбири

Инсон ҳуқуқлари, барқарор тараққиёт ва парламентлараро ҳамкорлик истиқболлари

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Халқаро парламент форумида Парламентлараро иттифоқ Бош котиби Мартин Чунгонг, БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича олий комиссари вакили Жанни Магазени, Ўзбекистон парламенти палаталари раҳбарлари, Ислом ҳамкорлик ташкилоти, ЕХҲТнинг Демократик институтлар ва инсон ҳуқуқлари бўйича бюроси ва бошқа халқаро ташкилотлар вакиллари, хорижлик экспертлар, депутатлар, Сенат аъзолари иштирок этди.

Таъкидланганидек, миллий парламентлар халқаро муносабатлар, фаровонликни таъминлаш, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш қонун устуворлигини ҳам миллий, ҳам халқаро даражада мустаҳкамлашда муҳим роль ўйнайди.

Парламент аъзолари учун амалий мулоқотнинг онлайн-майдонига айланган тадбирда Парламентлараро иттифоқ ва БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича олий комиссари бошқармаси масъул вакиллари ҳамда Ўзбекистон парламенти палаталари раҳбарларининг маърузалари тингланди.

— Ўзбекистоннинг БМТ, Парламентлараро иттифоқ билан ҳамкорлиги тобора мустаҳкамланиб бораётгани алоҳида эътиборга молик, — деди Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Раиси Танзила Норбоева. — Бугунги кунда мамлакатда суд ҳокимияти, сиёсий партиялар ва парламентнинг роли ўзгарганини алоҳида қайд этиш жоиз. Ўзбекистон парламенти қонунчилик ишлари билан бир қаторда, ҳаётий муҳим масалаларни амалга ошириш бўйича мониторинг функцияларини ҳам кучайтирди.

Хусусан, Гендер тенглик масалалари бўйича комиссия, Одам савдоси ва мажбурий меҳнатга қарши курашиш бўйича миллий комиссия, шунингдек, парламент юқори палатасида Хотин-қизлар ва гендер тенглик масалалари қўмитаси тузилди.

Қолаверса, Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили, Бош прокуратура, Ички ишлар, Адлия ва Ташқи ишлар вазирликларининг ҳисоботлари эшитилиши тизими йўлга қўйилган. Бинобарин, "Халқ давлат органларига эмас, балки давлат органлари халққа хизмат қилиши керак" тамойили амалда намоён бўлишини таъминлаш эътиборимиз марказида. Шунинг учун ҳам халқ билан мулоқот ўрнатиш ва жамоатчилик билан алоқаларни янада мустаҳкамлашга устувор аҳамият қаратиб келинмоқда. Зотан, инсон ҳуқуқларини таъминлаш — бош мақсадимиздир, дея қайд этди Олий Мажлис Сенати Раиси.

Тадбирда сўзга чиққан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Спикери Нурдинжон Исмоилов мамлакатда қонунчилик-ҳуқуқий база такомиллаштирилаётгани, Ўзбекистонда миллий парламент қадриятлари вужудга келгани, бу борада энг илғор халқаро тажрибадан фойдаланилаётганини таъкидлади. Бу эса давлатнинг ҳуқуқий пойдеворини мустаҳкамлаш, қонун ижодкорлиги сифатини ошириш, парламент назоратини кучайтириш, фуқаролар ҳаётини яхшилашга хизмат қилади.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси инсон ҳуқуқларини таъминлаш масаласини фаол илгари сурмоқда. Бу фаолият халқаро мажбуриятларни бажариш ва миллий қонунчиликка татбиқ этиш, қабул қилинган қонунлар самарадорлигини мониторинг қилиш, БМТнинг устав ва шартномавий органлари тавсиялари ижроси ва бошқа йўналишлар бўйича "Йўл хариталари" ишлаб чиқиш орқали олиб бориляпти.

— Ўзбекистон парламенти халқаро парламент жамоатчилигининг тенг ҳуқуқли аъзоси сифатида Парламентлараро иттифоқ ҳамда бошқа халқаро парламентлар форумларида фаол иштирок этяпти, — деди Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикерининг биринчи ўринбосари Акмал Саидов. — Ўзбекистон Парламентлараро иттифоқ ва БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича олий комиссари бошқармасининг "Парламент ва инсон ҳуқуқлари принциплари"ни қабул қилиш, БМТнинг 75 йиллиги бўйича Декларацияга бугунги халқаро муносабатларда миллий парламентлар ва Парламентлараро иттифоқнинг роли тўғрисидаги қоидаларни киритиш бўйича ташаббусларини қўллаб-қувватлайди.

Видеоконференцияда, шунингдек, Ўзбекистон парламентининг инсон ҳуқуқларини таъминлашдаги роли ва механизмлари бўйича БМТ Инсон ҳуқуқлари кенгаши тавсияларини бажаришга доир ишлар истиқболи хусусида сўз юритилди.

Мулоқот якунида иштирокчилар Парламент форуми парламент аъзоларининг амалий мулоқотини давом эттириш, инсон ҳуқуқлари, барқарор тараққиёт ва ҳамкорлик йўналишларидаги парламентлараро алоқаларни янада ривожлантиришга хизмат қилишини эътироф этди.

Форум 30 июнь — Халқаро парламент кунига бағишланди.

Маълумот учун: Жаҳон ҳамжамияти томонидан айнан 30 июнь — Халқаро парламентаризм куни этиб белгилангани бежиз эмас. Бундан 131 йил олдин, 1889 йили худди шу санада Парижда дунё давлатлари парламентларининг асосий халқаро органи ҳисобланувчи Парламентлараро иттифоқнинг илк халқаро конференцияси очилган.

Бугунги кунда Парламентлараро иттифоққа 179 мамлакат парламентлари аъзо. Бу мамлакатларнинг ҳар бирида давлат ҳокимияти вакиллик органи фаолият олиб боради. БМТга аъзо 193 давлатдан 79 тасида икки палатали, 114 тасида эса бир палатали парламент тизими амал қилмоқда. Дунё парламентларининг жами 272 та палатаси таркибида қарийб 46 минг нафар парламент аъзоси бор.

Ўзбекистонда амалга оширилаётган кенг кўламли ислоҳотлар эътирофи сифатида тарихда биринчи бор мамлакатимиз вакили 2020-2023 йилларда Парламентлараро иттифоқ Ижроия қўмитаси аъзолигига қабул қилинди. Яъни, 2020 йил бошида Парламентлараро иттифоқ бошқарув органларининг янги таркибини шакллантириш доирасида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Спикерининг биринчи ўринбосари А.Саидов Парламентлараро иттифоқ Ижроия қўмитаси раисининг ўринбосари, шунингдек, тузилманинг молия бўйича кичик қўмитаси аъзоси этиб тайинланди.

Ўзбекистон парламенти вакили дунё қонун чиқарувчи органларининг бундай нуфузли форуми ишида қатнашиши Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг 2020 йил 24 январда Олий Мажлисга йўллаган Мурожаатномасида белгиланган вазифаларни янада самарали амалга оширишга хизмат қилмоқда. Қолаверса, халқаро парламентлараро ҳамкорлик кун тартибини шакллантиришда мамлакатимиз иштирокини таъминлаш имконини ҳам бермоқда.

ЎзА

Хабар

Банкротлик ишларини юритиш билан боғлиқ муаммолар таҳлил этилди

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Семинардан кўзланган асосий мақсад — банкротлик институтини қўллаш билан боғлиқ долзарб масалалар бўйича фикр алмашишдан иборат. Муҳокамалар жараёнида айни соҳада мавжуд муаммоларни ҳал этиш, банкрот деб эълон қилинган корхоналарни тугатиш ишларини жадаллаштириш, бу борада судьялар ва суд тугатиш бошқарувчиларининг масъулиятини янада оширишга алоҳида эътибор қаратилди.

Иқтисодий судлар томонидан банкрот деб топилаётган тадбиркорлик субъектларининг иқтисодий ночор ҳолатга келиб қолишига муайян омиллар сабаб бўлмоқда. Аксарият ҳолларда тадбиркорлик субъектларининг молиявий-хўжалик фаолияти тўғри ташкил этилмагани, шунингдек, солиқ ва бошқа турдаги ҳуқуқбузарликларни содир этгани ҳамда бунинг натижасида уларга нисбатан қўлланилган молиявий жавобгарлик чоралари шундай омиллар сирасига киради.

Статистик маълумотларга кўра, 2019 йил ва 2020 йилнинг биринчи чорагида Тошкент шаҳар ва Тошкент туманлараро иқтисодий судлари томонидан жами 197 та тадбиркорлик субъекти банкрот деб топилган.

Танқидий руҳда ўтган амалий семинарда банкротлик тартиб-таомилларига, хусусан, банкрот корхонани тугатишга доир иш юритиш жараёнида қонунда белгиланган муддатлар бузилишига йўл қўйилган ҳар бир ҳолат муайян ишлар мисолида таҳлил этилди. Суд тугатиш бошқарувчиларининг хато ва камчиликлари кўрсатиб берилди.

Хусусан, суд тугатиш бошқарувчилари томонидан банкрот корхонанинг аввалги фаолияти тўлиқ таҳлил қилинмаслиги, дебиторлик қарздорликларини аниқлаш ва ундириш билан боғлиқ чоралар ўз вақтида кўрилмаслиги, айрим қарздорларнинг мол-мулкини бегоналаштириш билан боғлиқ ҳужжатлар таҳлил қилинмаганлиги ҳамда ноқонуний асосда мулклар ҳисобдан чиқарилган ҳолларда ушбу мулкларни қайтариш чоралари кўрилмаганлиги танқид қилинди.

Қарздорларни тугатишга доир иш юритиш натижалари бўйича оралиқ ҳисоботлар ўз вақтида тақдим этилмаслиги, қарздорларда сохта банкротлик, банкротликни яшириш ёки қасддан банкротликка олиб келиш аломатларини аниқлашга доир ҳаракатлар амалга оширилмаганлиги каби хатоларга алоҳида эътибор қаратилди. Бу каби камчиликларни бартараф этишга қаратилган чора-тадбирлар белгиланди.

Тадбирда иштирокчилар томонидан бу борадаги ишларни янада такомиллаштиришга доир таклиф ва мулоҳазалар ҳам билдирилди.

Мансур ЭРГАШЕВ,
Тошкент туманлараро иқтисодий судининг судьяси

Қилмиш-қидирмиш

Қабоҳат

Яқинда жиноят ишлари бўйича Самарқанд вилояти судида ожиз аҳволдаги кекса кампирни тамагирлик ниятида қасддан ўлдириб, ўзига қоладиган кўчмас мулкни тезроқ қўлга киритиш мақсадида ёлланма қотилга жиноий буюртма берган аёлга нисбатан айблов ҳукми ўқилди.

Жазонинг муқаррарлиги таъминланди, айбдорга қилмишига яраша қонуний ва адолатли жазо тайинланди.

Хўш, аслида воқеалар қандай кечган эди? Бу мудҳиш жиноятга қўл урганларнинг мақсад-муддаоси нима эди?

Шу ўринда воқеа тафсилотларига батафсил тўхталадиган бўлсак, Мавлуда Холмуродова (исм-шарифлар ўзгартирилди) 1995 йилдан 2009 йилга қадар Самарқанд шаҳар Беруний кўчасидаги кўп қаватли Н. уйдаги хонадонларнинг бирида Мария Кузнецова билан қўшни бўлиб яшаб келган. 2009 йилда эса, М.Холмуродова оиласи билан Самарқанд тумани Хўжа Ахрор Валий маҳалласидан ҳовли сотиб олиб, кўчиб ўтади.

М.Холмуродова кўчиб кетгач, ўртадаги масофа анча олис бўлса-да, М.Кузнецова билан муносабатини узмайди. Деярли ҳар куни қўнғироқ қилар, шаҳарга тушганида эса, хабар олиш учун унинг уйига кириб ўтарди.

Албатта, бу бежизга эмасди. Аниқроқ айтганда, М.Холмуродова Мария холага ўзини ўта меҳрибон ва ғамхўр қилиб кўрсатаркан, бунинг замирида кекса кампирнинг уйини қўлга киритишдек пинҳон мақсад бор эди. Табийки, бундан М.Кузнецова бехабар эди. Кунлар ўтган сари М.Кузнецова кексайиб бораётган, кўзидан нур кетиб, қувватдан қолаётганди. Бунинг устига у ёлғиз яшар, меросхўри йўқ эди.

Мавлуда уйида юмуши ошиб-тошиб ётганига қарамай баъзан Мария холаси билан соатлаб суҳбатлашиб ўтирарди. Буни кекса кампир ўзига нисбатан самимий муносабат, меҳр-оқибатлилик сифатида қабул қиларди. Лекин кунларнинг бирида М.Холмуродова М.Кузнецовага ғалати бир таклифни айтади.

— Мария хола, ўзингиз ҳам яхши биласиз, — дейди у гапни узоқдан бошлаб. — Бу дунёга ҳеч ким устун бўлмайди, ҳаммамиз бир кун дунёдан ўтамиз. Худо кўрсатмасин, ўлиб-нетиб қолсангиз, уйингиз кимга қолади?

Бу гапни эшитиб, М.Кузнецова ўйга чўмиб қолади, сўнг "тўғри, бу дунёга ҳеч ким устун бўлмайди", дейди. Сўнгра у бу билан нима демоқчи, дегандек, яна Мавлуданинг юзига тикилади.

Буни сезган М.Холмуродова муддаога ўтади: — Мен сиздан хабар олиб тураман, иссиқ-совуғингизга қарайман. Бунинг эвазига сиз уйингизни менга мерос қилиб берсангиз?!

Рости гап, М.Кузнецова бундай таклифни мутлақо кутмаган, ҳатто хаёлига ҳам келтирмаган эди, шекилли, дарҳол рад этади.

Ўртадаги суҳбат шу тариқа якун топади. Аммо М.Холмуродова шундан сўнг ҳам кампирнинг хонадонига келиб-кетишни канда қилмайди. Ҳар сафар кампирнинг уйига келганда, у гап орасида ўзининг ҳалиги таклифини ўйлаб кўриш, аниқ бир қарорга келиши зарурлигини эслатиб туришни ҳам унутмайди.

Шу тариқа орадан ойлар ўтади. Бу пайтда М.Холмуродованинг турмуш ўртоғи оғир касалликка чалиниб, оламдан ўтган, бир нафар фарзанди билан ёлғиз қолганди. Шундай бўлса-да, М.Холмуродова Мария холанинг иссиқ-совуғидан хабар олар, озми-кўпми моддий ёрдам ҳам бериб турарди.

Кексайганда ёлғиз қолиш қийин экан. Эшикдан йўқлаб келадиган ёки телефонда бўлса-да, кўнгил сўрайдиган кишинг бўлмаса, ундан ҳам ёмон экан. Ахийри, М.Кузнецова ўйлаб-ўйлаб М.Холмуродованинг таклифига розилик беради. Бу 2016 йилнинг август ойи бошида эди.

Улар эртаси куниёқ давлат нотариал идорасига боришади. М.Кузнецова ўзи вафот этгач, яшаб турган хонадонини М.Холмуродовага қолдириши ҳақидаги васиятномани расмийлаштиради.

Шундан сўнг М.Холмуродова Россия Федерациясига ишга кетади. Кетишидан олдин ваъда қилганидек, у М.Кузнецовага хориждан ҳар ойда 100 минг сўм жўнатиб туради.

2019 йилнинг бошида М.Холмуродова хориждан қайтиб келади. У хорижга кетаётганида Мария хола анча чарчаб қолганди, вафот этган бўлса керак, деб ўйлайди. Лекин бундай бўлиб чиқмайди. Кампир анча қариб-қартайиб қолганига қарамай соғ-саломат эди.

М.Холмуродовага эса, тезроқ М.Кузнецованинг уйини қўлга киритиш фикри сира тинчлик бермаётганди. Кекса, ожиз аҳволдаги аёл ўзига нисбатан содир этиладиган тажовузга қаршилик кўрсатишга қодир эмас, деган қутқу кўнглининг туб-тубида аланга олаётганди. Кейинчалик эса, "кампирни осонгина гумдон қилиш мумкин, ана шунда уйни тезроқ қўлга киритаман. Кампирни ортидан сўрайдиган ҳеч кими йўқ", деган ёвуз ўйлар М.Холмуродованинг фикр-хаёлини буткул банд этиб қўйганди. М.Холмуродова бундай ёвуз режага боришининг бошқа бир сабаби ҳам йўқ эмасди.

Гап шундаки, М.Холмуродова хориждан қайтгач, бир куни ўзининг "Дади" лақабли таниши билан М.Кузнецованинг уйига боради. Хонадонни таъмирдан чиқаришни айтиб, М.Кузнецовага вақтинча ўзи билан бирга ҳовлида яшаб туришини айтади. Аммо М.Кузнецова январнинг совуқ кунларида иссиқ жойини совитишни истамайди ва таъмир масаласига эътироз билдиради.

Ўз навбатида, М.Холмуродова М.Кузнецовани яхшиликни билмасликда айблайди ва ундан қаттиқ ранжийди. Ўшанда кампирни ими-жимида йўқотиш керак, деган шум фикри янада қатъийлашади.

Қонун ижодкорлиги

Маҳкумлар ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ишончли ҳимоя қилинади

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Қолаверса, жазони ижро этиш муассасалари ишлаб чиқариш фаолияти, улар томонидан номенклатура бўйича ва пул билан ифодаланадиган ишлаб чиқарилаётган товар маҳсулотлари, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг жазони ижро этиш муассасалари ва тергов ҳибсхоналарида сақланаётган шахслар орасида ўлим ҳолатлари ҳамда жазони ижро этиш муассасаларида сақланаётган ва тиббий тусдаги мажбурий чоралар қўлланиладиган маҳкумлар сони тўғрисидаги маълумотлар эндиликда ошкор этиладиган бўлди.

Фуқаролар, жумладан, маълум сабабларга кўра, тўғри йўлдан адашиб, жиноят кўчасига кирган ҳамюртларимизнинг ҳуқуқларини тўлиқ таъминлаш йўналишидаги ишлар ҳам изчил давом эттириляпти.

Буни Олий Мажлис Қонунчилик палатаси томонидан қабул қилиниб, Олий Мажлис Сенатига юборилган ва айни чоғда сенаторларнинг қизғин муҳокамасига сабаб бўлаётган "Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-ижроия кодексига маҳкумларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ишончли ҳимоя қилинишини таъминлашга қаратилган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги қонун мисолида яққол кўриш мумкин.

Парламент юқори палатаси Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитаси томонидан вилоятларда ўтказилаётган сайёр йиғилишларда Олий Мажлис депутатлари, вилоят, шаҳар ва туман Кенгашлари депутатлари иштирокида ҳам бу ҳужжат атрофлича муҳокама қилинмоқда.

Жиноят-ижроия кодексига киритилаётган ўзгартиш ва қўшимчалар бўйича Испания, Жанубий Корея, Туркия, Франция, Эстония, Япония, Беларусь, шунингдек, қўшниларимиз — Қозоғистон, Қирғизистон ва Туркманистон давлатларининг тажрибаси батафсил ўрганиб чиқилди.

Шу аснода замон талабига мос қонун ишлаб чиқилди. Унда жазо муддатини ўташ давомида маҳкумлар шахсий хавфсизлигини таъминлаш бўйича чоралар кенгайтирилмоқда. Жумладан, янги норма билан озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахснинг хавфсизлигига таҳдид юзага келган тақдирда, у ўз шахсий хавфсизлигини таъминлаш тўғрисидаги ариза ё хабар билан жазони ижро этиш муассасаси ёки органининг ҳар қандай ходимига мурожаат қилишга ҳақли эканлиги белгиланган. Маҳкумнинг аризаси ё хабари олиниши ҳамон зудлик билан шахсий хавфсизликни таъминлаш чоралари кўрилиши шарт.

Жиноят-ижроия кодексининг амалдаги 67-моддасига кўра, озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахслар, уларнинг буюм ва кийимлари, шунингдек, ЖИЭМлари объекти ва хоналари тинтув қилиниши ҳамда кўздан кечирилиши мумкин. Шахсий тинтув маҳкум билан бир жинсдаги шахс номидан амалга оширилади, турар жой биноларини уларда маҳкумлар бўлган чоғда тинтув қилишга кечиктириб бўлмайдиган ҳоллардагина йўл қўйилади.

Янги таҳрирда эса, тайёрланаётган ёки содир этилаётган жиноятлар, тақиқланган нарсалар ва буюмлар сақланаётгани ҳақида ахборот келиб тушган ҳолларда, жазони ижро этиш муассасаларининг турар жойларини уларда маҳкумлар бўлганда тинтув қилишга йўл қўйилиши, тинтув чоғида жисмоний куч ва махсус воситалар ишлатиш тақиқланиши белгиланмоқда.

Ходимларга, бошқа маҳкумларга ёки ўзга шахсларга нисбатан ғайриқонуний ҳаракатлар, шунингдек, ўзига ўзи зарар етказишнинг олдини олиш ҳоллари бундан мустасно.

Янгидан киритилаётган бу каби нормалар тегишли муассасаларда жиноятлар содир этилишига йўл қўймаслик, маҳкумлар ва, умуман, бундай муассаларда ўрнатилган тартибга қарши ноқонуний хатти-ҳаракатларнинг олдини олишга хизмат қилади.

Янги қонунда маҳкумлар ҳуқуқ ва эркинликларини янада кенгайтириш мақсадида, вояга етмаганларнинг отаонаси ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар билан учрашувларидаги амалдаги чекловлар бекор қилинмоқда. Маҳкумалар билан вояга етмаган фарзандлари учрашувларининг алоҳида тартиби белгиланмоқда.

Жумладан, маҳкума ҳомиладор аёллар ва боласи бор аёллар учун қўшимча ҳуқуқлар киритилмоқда. Яъни маҳкума аёлларга вояга етмаган болалари билан бир йил ичида тўрт марта муддати беш суткагача бўлган узоқ муддатли учрашув, манзил-колонияларда сақланаётганларга эса муассаса ҳудудидан ташқарида яшаш имконияти билан узоқ муддатли учрашувлар чекланмаган миқдорда берилади.

Қолаверса, ушбу янги қонунда маҳкумларни жазо ўташи даврида адолатли мезонлар асосида рағбатлантириш чораларини қўллаш тартиби ва рағбатлантириш чораларини қўллаш комиссияси иш фаолияти ҳам белгилаб берилган.

Хусусан, жазони ижро этиш муассасаларида тузиладиган комиссиянинг фаолияти ва унинг таркибига ким кириши аниқ кўрсатилмоқда. Комиссия жазони ижро этиш муассасаси ходимлари ҳамда жамоатчилик вакиллари орасидан камида саккиз нафар аъзодан иборат таркибда тузилиши, жамоатчилик вакиллари комиссия аъзолари умумий сонининг тенг ярмини ташкил этиши лозим.

Шундай қилиб, ушбу янги қонун маҳкумлар ҳуқуқлари ва эркинликларини кенгайтириш, қонуний манфаатларини ишончли тарзда ҳимоя қилишга қаратилган. Қонун жазони ижро этиш тизимида шахсни ахлоқан тузатиш, унинг жамиятга ижтимоий мослашувини амалга оширишда ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилади.

Қутбиддин БУРҲОНОВ,
Олий Мажлис Сенатининг Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитаси раиси

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тайёрлаш

бу жараёнда "пакет" принципи жорий қилинмоқда

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Давлатимиз раҳбарининг 2020 йил 19 майда имзоланган **"Давлат ҳуқуқий сиёсатини амалга оширишда адлия органлари ва муассасалари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"**ги Фармони бу борада муҳим қадам бўлди. Мазкур ҳужжат аввало, айни йўналишдаги мавжуд камчиликларни бартараф этиш ва норма ижодкорлиги фаолиятини сифатли ташкил этишга қаратилгандир.

Ушбу ҳужжат, шунингдек, ҳуқуқни қўллаш амалиётини бир хиллаштириш борасида катта аҳамият касб этади. Аҳолининг ҳуқуқий маданиятини ошириш, фуқароларга малакали юридик ёрдам кўрсатиш борасида адлия органлари ва муассасалари фаолиятини янада ривожлантиришда муҳим ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилади.

Фармонга мувофиқ, 2020 йил 1 июлдан бошлаб хўжалик бошқаруви органлари ваколатига кирувчи масалалар ва корпоратив муносабатлар қонуности ҳужжатлари қабул қилиш ёки маъмурий усуллар орқали тартибга солиниши тақиқланади. Эндиликда жисмоний ва юридик шахслар учун жавобгарлик белгиловчи ҳуқуқий нормалар фақатгина қонунлар билан ўрнатилиши белгиланмоқда.

Айни чоғда, идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга жисмоний ва юридик шахслар учун қўшимча тўлов ва йиғимларни белгиловчи, ортиқча маъмурий ва бошқа чеклашларни назарда тутувчи, асосланмаган харажатлар келтириб чиқарувчи ҳуқуқий нормаларни киритишга йўл қўйилмайди.

Ҳар қандай жамиятда қонун устувор бўлиши шарт. Барча норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қонун талабларига зид бўлмаслиги ва қонунда белгиланганидан бошқача талқин қилинмаслиги талаб этилади.

Маъмурий усулда тартибга солиш ҳамда жисмоний ва юридик шахслар учун жавобгарлик белгиловчи ҳуқуқий нормаларнинг қонуности ҳужжатларида акс этиши, афсуски, амалга оширилаётган ислоҳотларга салбий таъсир кўрсатади. Шу билан бирга, қонунчиликка нисбатан ишончсизлик келтириб чиқаради.

Масалан, қонуности ҳужжатида чет эл инвесторига нисбатан қонунда назарда тутилмаган жавобгарликнинг белгиланиши ёки унга қўшимча мажбурият юкланиши, албатта, ўша инвесторнинг мамлакатимиз қонунчилигига нисбатан ишончсизлигига сабаб бўлади. У қонун билан ўзининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари аниқ белгилаб қўйилганини яхши билади. Аммо эрта бир кун қонуности ҳужжати билан муайян ҳолатда жавобгар бўлиб қолишдан ҳадиксирайди.

Айрим ҳолатларда турли соҳалардаги ижтимоий муносабатларнинг тарқоқ ҳолда тартибга солиниши ҳуқуқий коллизиялар, ҳуқуқни қўллашда турлича талқин қилиш каби мураккабликларни юзага келтириб чиқараётганига ҳам гувоҳ бўламиз.

Шу маънода Фармон билан норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини тайёрлашда "пакет" принципи жорий қилинаётгани ниҳоятда муҳимдир. Бундан буён янги қонун лойиҳасидаги қоидалар илгари қабул қилинган қонунларга тегишли ўзгартишлар киритишни тақозо этганда, аввалги қонунларга ўзгартиш киритиш уни қабул қилиш билан бир вақтнинг ўзида амалга оширилиши белгиланмоқда.

Бунинг натижасида муайян ижтимоий муносабатни тартибга солишга қаратилган бир неча норматив-ҳуқуқий ҳужжат бир вақтда қабул қилинишига эришилади. Демакки, амалиётда қонун нормаларини ишлатиш механизмлари бўйича муаммолар келиб чиқишининг олди олинади.

Албатта, ушбу талаблардан келиб чиқиб, парламент томонидан ислоҳотлар жараёнида самарали, ижтимоий муносабатларда тўғридан-тўғри амал қилувчи қонунларни қабул қилиш устувор вазифалардан бири бўлиб қолади. Бошқача айтганда, қонун қабул қилишдек масъулиятли жараёнда қонун ижодкорлиги фаолиятини ҳуқуқий тартибга солишнинг ортиқча юкини истисно этишга қаратилган замонавий услубларни жорий этиш давр талабига айланди.

Шундай қилиб, Президент Фармонида белгиланган янгиланишлар мамлакатимизда демократик ҳуқуқий давлат қуриш, кучли фуқаролик жамиятини шакллантириш асосида инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини биринчи навбатда, таъминлашга қаратилгандир. Бу адолатли талабларнинг амалга оширилишини таъминлаш масъул идоралар ва парламент олдида турган ғоят масъулиятли вазифа ҳисобланади.

Шерзод ТЎХТАШЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

ЧОҲИ

ёхуд яхшиликка ёмонлик қилган кимсанинг аянчли қисмати хусусида

Шундан сўнг М.Холмуродова жиноий режасини амалга оширишга киришади. Аввало, у жиноятга мойил одам излашга тушади. Кунлардан бир кун у бир маҳалларда яшовчи, болалик чоғидан яхши танийдиган Фахри Дадажоновга бориб учрашади.

"ГАЗ — 3129" русумли автомашинасини юк ортишга мослаштирган Ф.Дадажонов тахта бозорида юк ташиш билан шуғулланарди.

— Ёлғиз, кекса бир аёлга қараб юраман. Шу кампир жонимга тегиб кетди, уни йўлини қилиб йўқотиш керак, — дейди Мавлуда. — Бу иш фақат сизнинг қўлингиздан келади.

— Эсинг жойидами, нималар деб валдираяпсан?! — дейди Ф.Дадажонов қўрқиб кетиб. — Синглим, бу ниятингдан қайт.

Шунда М.Холмуродова Ф.Дадажоновга болалигида товуқ сўйганию, қурбақани қандай ўлдирганини эслатиб, кулади.

— Болаликда ҳар нарса бўлгандир. Лекин бировнинг жонига қасд қилиш... Йўқ, йўқ, бу гапни бировга айта кўрма, — дейди Ф.Дадажонов.

Орадан уч-тўрт кун ўтиб, М.Холмуродова яна Ф.Дадажоновга қўнғироқ қилади. Тахта бозорида эканини эшитиб, унинг олдига боради. Учрашишгач, М.Холмуродова бу гал ҳам ҳалиги таклифини эслатиб, кампирни тинчитса, бир минг АҚШ доллари беришини айтади.

Бироқ Ф.Дадажонов унинг сўзларини кескин рад этади ва, ўз навбатида, уни бу йўлдан қайтаришга уринади. М.Холмуродова барибир ёвуз ниятидан қайтмайди.

Орадан икки кун ўтиб, М.Холмуродова Ф.Дадажонов билан учрашади ва икки минг АҚШ доллари таклиф қилади. Бу сафар ҳам рад жавобини эшитгач, у "майли, кампир Худо берган умрини яшайверсин, зарар етказмайман" дейди.

Аслида у бу гапни Ф.Дадажоновни тинчлантириш, сиридан воқиф бўлиб қолмаслик мақсадида айтган эди. Шунингдек, М.Холмуродова Ф.Дадажонов билан учрашганда, атай Фурқат деган кимса ҳақида гап очган ва шу аснода ўзини қизиқтирган маълумотларни билиб олганди.

Аслида Фурқат деганлари М.Холмуродовага бегона эмас, синглиси Матлубанинг ўгай ўғли. Фурқат 2006 йилда хорижга ишлашга кетган ва 2010 йилнинг март ойида босқинчилик жиноятини содир этганлиги учун етти йил муддатга озодликдан маҳрум қилинганди. 2016 йилнинг январида суд томонидан тайинланган жазони ўтаб, уйига — Самарқандга қайтиб келганди. Айни шу кезларда М.Холмуродова хорижга ишга кетгани учун ўгай жияни Фурқатни унчалик яхши танимасди.

— Мен 2012 йилнинг сентябрь ойида Санкт-Петербург шаҳрига ишлашга борганман, — деганди Ф.Дадажонов Мавлудага. — Бир кишига тан жароҳати етказганим учун бир йил ўтириб чиқдим. Ўшанда қамоқхонада Фурқат билан танишганман, яхши бола. Ўзимизнинг маҳалладаги Раҳматулла аканинг ўғли экан.

М.Холмуродова Ф.Дадажонов жиноий режасини рад этгач, Фурқатни кўз остига олади ва унга меҳрибонлик кўрсатишга киришади. Шу мақсадда атай синглисининг уйига меҳмонга боради ва Фурқат даромадли иш ахтараётганини эшитиб қолади.

Бу М.Холмуродовага жиноий режасини амалга ошириш учун айни муддао эди.

Орадан кўп ўтмай у Фурқатнинг отаси Раҳматулла аканинг телефонига Фурқатга иш топгани ва ўзига қўнғироқ қилиши зарурлиги ҳақида хабар жўнатади. Кейин эса, Фурқат қўнғироқ қилганда, "эртага "Регистон" мажмуаси кўчасидаги "Мўъжиза" қаҳвахонаси олдида учрашиб, гаплашиб оламиз", дейди.

— Тахта бозорда ишлайдиган, сен билан чет элда қамоқда бирга ўтирган Фахри деган кишини танийсан, — дейди у Фурқат билан учрашгач. — Ўша Фахри тахта бозорда ишлаб, кўп пул топяпти. Истасанг, сени ҳам ўша ерга ишга жойлаштириб қўяман.

Фурқат муқим ишга жойлашиш ниятида юрганди. Холасининг таклифи уни қизиқтириб қўяди. М.Холмуродова эса, унинг ишончига кираётганидан қувонади. Фурқатга келгусида "Волга" русумли автомашина олиб бериши, одамларнинг юкларини ташиб, кўп пул ишлашини таъкидлаб, қизиқишини баттар аланга олдиради.

Кейин эса, М.Холмуродова ўзининг муаммоларини достон қилади. Ҳозирда ишлари юришмаётгани, тўплаган пуллари сарф бўлиб кетаётгани, агар ўзи билан бирга ишласа, яхши пул топишини айтади. Кейин у кекса аёл М.Кузнецовадан гап очади. Фурқат нима қилиш кераклигини сўрагач, уни гумдон қилишга 500, уйни ўз номига расмийлаштиргач, яна 600 АҚШ доллари беришини айтади.

— Бу ишлар тинчиб кетгач, сенга яна бир даромадли иш бор, — дейди у. — Ўша сен танийдиган Фахри аканинг кўчасида амакиваччам яшайди. Жанубий Корея ва Исроил давлатларидан қариндошлар амакиваччамга пул жўнатиб туришади. Уйида, тахминимча, 15-18 минг АҚШ доллари бор. Бостириб кириб, пулларни олса бўлади. Менга икки ёки уч минг АҚШ доллари берасанг бўлди, қолгани ўзингга.

19 август куни тушликдан сўнг кўчада учрашганларида М.Холмуродова Фурқатга М.Кузнецовани қандай қилиб тинчитишни тушунтиради. Уйга шаҳар табиий газ назоратчиси сифатида кириб, юзига ёстиқ босиб ёки полиэтилен целлофан билан бўғиб ўлдириш, ошхонасидаги газ плитаси остида турган уй ҳужжатларини олиб чиқишни айтиб, 200 АҚШ доллари беради.

(Давоми 4-бетда) ▶

Қонун кўмаги

Тадбиркор эътирозига сабаб бўлган аукцион савдоси

нега ҳақиқий эмас деб топилди?

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Шу маънода иқтисодий судлар томонидан ҳам тадбиркорлар билан давлат органлари, шу жумладан, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат қилувчи органлар ўртасидаги низоларни кўриб чиқишда тадбиркорлик фаолияти субъекти ҳуқуқларининг устуворлиги принципига алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Масалан, Қорақалпоғистон Республикаси Адлия вазирлиги даъвогар "K.NAURIZOV ATINDAGI MPK BAXITLI OQIW NODAVLAT TALIM" масъулияти чекланган жамияти манфаатини кўзлаб, жавобгарлар Мажбурий ижро бюроси Қарши шаҳар бўлими ҳамда "Электрон онлайн-аукционларни ташкил этиш маркази" давлат унитар корхонасига нисбатан 2019 йил 6 декабрь куни ўтказилган электрон-онлайн аукционни ҳақиқий эмас, деб топиш ҳамда тўланган 67 276 000 сўмни қайтаришни сўраб, судга даъво аризаси билан мурожаат қилган.

Даъво талаби бўйича тўпланган ҳужжатлардан аниқланишича, фуқаролик ишлари бўйича Қарши туманлараро судининг 2019 йил 26 июлдаги ҳал қилув қарорига асосан, "Микрокредитбанк"нинг Бешкент тумани филиали фойдасига 704 062 500 сўм ундириш ҳақидаги ижро варақаси 2019 йил 12 августда Мажбурий ижро бюросининг Қарши шаҳар бўлими иш юритувига келиб тушган.

Шундан сўнг олиб борилган мажбурий ижро ҳаракатлари давомида ижро варақасига асосан, ундирувни 48 400 000 сўмга баҳоланган "COBALT" русумли, "70 Q 034 DA" давлат рақамли автотранспорт воситасига қаратиш белгиланган. Шу боис давлат ижрочиси томонидан 2019 йил 21 августда ушбу автомашина хатланиб, 2019 йил 25 сентябрь куни электрон онлайн-аукцион савдосига қўйилган.

Электрон-онлайн аукционларни ташкил этиш марказининг 2019 йил 6 декабрдаги ОА-0404-000072-сонли баённомасига кўра, ушбу автомашина тадбиркор томонидан 67 276 000 сўмга сотиб олинган.

Айтиш керакки, Президентимизнинг 2017 йил 27 июлдаги қарори билан тасдиқланган "Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишда мол-мулкни реализация қилиш бўйича электрон-аукционларни ташкил этиш ва ўтказиш тартиби тўғрисида"ги Низомга асосан Электрон-онлайн аукционларни ташкил этиш маркази суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишда мол-мулкни реализация қилиш бўйича электрон онлайн-аукционларни ташкил этиши белгиланган.

Бундан ташқари Бош прокуратура ҳузуридаги Мажбурий ижро бюроси директорининг 2017 йил 31 июлдаги 9-сонли буйруғи билан тасдиқланган "Электрон онлайн-аукционлар ташкил этиш ва ўтказишда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Мажбурий ижро бюроси ва "E-IJRO AUKSION" ягона электрон савдо майдончаси оператори ўртасидаги ўзаро ҳамкорлиги тўғрисида"ги Регламентнинг 9-бандида давлат ижрочиси томонидан буюртмаланган мол-мулкни тавсифловчи ҳужжатлар, шу жумладан, баҳолаш тўғрисидаги хулоса, автомототранспорт воситасини ёки кўчмас мулкни кўздан кечириш далолатномасининг кўчирма нусхалари илова қилиниши қайд этилган.

Ушбу қонун ва қонуности ҳужжатлари талабларидан келиб чиқиб, Мажбурий ижро бюроси Қарши шаҳар бўлими ҳамда Қарши шаҳар ИИБ ЙХХБ масъул ходимлари томонидан 2019 йил 25 сентябрда ижро ҳужжатлари бўйича автомототранспорт воситасини кўздан кечириш далолатномаси расмийлаштирилган.

Мазкур далолатномага асосан, "COBALT" русумли автотранспорт воситасининг спидометрининг ҳолати 2106 эканлиги аниқланиб, холислар иштирокида тасдиқланган.

Бироқ суд муҳокамаси давомида аниқланган ҳолатлар, ишда иштирок этувчи шахслар берган тушунтиришлар, тақдим этилган ҳужжатлардан маълум бўлдики, тадбиркор сотиб олган "COBALT" русумли автотранспорт воситаси спидометрининг ҳолати электрон аукцион савдоси ўтказилган кунда далолатномада кўрсатилганидек 2106 километрни эмас, балки 200 702 километрни ташкил қилгани далиллар билан ўз исботини топди.

Шу сабабли суд тадбиркор томонидан аукцион савдосида ютиб олинган автомототранспорт воситасининг юрган масофаси электрон-онлайн савдосида кўрсатилганидек 2106 эмас, балки 200 702 эканлиги факти даъвогарнинг ҳақиқий хоҳиш-истагини акс эттирмайдиган, уни тузиш вақтида тарафлар назарда тутган ҳуқуқий оқибатларга олиб келиши мумкин бўлмаган битим эканлигини эътироф этиб, 2019 йил 6 декабрда ўтказилган №ОА 0404-000072-сонли электрон-онлайн аукцион натижалари тўғрисидаги баённомани ҳақиқий эмас деб топди.

Шу билан бирга, ушбу қонунбузилиш ҳолатлари бўйича тегишли идораларга хусусий ажримлар чиқарилди.

Албатта, суд ҳужжати ижроси сўзсиз таъминланади. Тадбиркор томонидан тўланган пул ҳам ўз эгасига қайтарилади, аукцион ҳужжатларини расмийлаштиришда хатога йўл қўйган масъул ходимларга нисбатан ҳам қонуний чора кўрилади. Бироқ эзгу орзу-ҳаваслар билан аукцион савдосида ютиб олган автомашинасининг юрган масофаси эълонда кўрсатилганидан анча фарқ қилса... бу нима дегани?! Тағин бу машмаша туфайли пулини қайтариб олишда ойлаб турли идораларга қайта-қайта мурожаат қилиб, туну-кун қанчаданқанча асаббузарликларни бошдан кечирган тадбиркор кўрган моддий ва маънавий зарарнинг ўрнини қоплаб бўладими?!

Ҳусан ТУРСУНОВ,
Қарши туманлараро иқтисодий суди судьяси, юридик фанлар номзоди

Мутолаа

Олий судда аҳоли учун янги ҳуқуқий қўлланмалар тайёрланди

◄ (Бошланиши 1-бетда)

Яна бир қўлланма **"Оила — муқаддас даргоҳ"** деб номланган бўлиб, у никоҳдан ажралиш ишлари бўйича суд амалиёти таҳлили асосида тайёрланган.

Қўлланмада никоҳ тушунчаси, никоҳ тузиш шартлари, никоҳни қайд этиш, никоҳ тузишга монелик қиладиган ҳолатлар, никоҳ шартномаси, уни тузиш, бекор қилиш ва ўзгартириш тартиби, шунингдек, боланинг мулкий ҳуқуқлари, ота-онанинг ўз болалари манфаатлари ҳимояси бўйича ҳуқуқ ва мажбуриятлари, боладан алоҳида яшаётган ота-онанинг ҳуқуқлари, вояга етмаган болалар таъминоти учун алимент ундириш, эр-хотиннинг мол-мулки масалалари инфографикалар орқали тушунарли тарзда ёритилган. Шунингдек, мазкур қўлланмада оила, одоб ва эр-хотин муносабатлари тўғрисидаги ҳикматли сўзлар ўрин олган.

Мазкур рисола мустақил ҳаёт остонасида турган ёшларнинг оила ҳақидаги тасаввурини янада кенгайтириш, оилалар мустаҳкамлигини таъминлашга хизмат қилади.

Учинчи қўлланма **"Ворислик ҳуқуқи қонун ҳимоясида"** деб номланган.

Маълумки, мерос мулки билан боғлиқ низолар асосан яқин қариндошлар: АКА-ука, опа-сингиллар ўртасида юзага келади ва суд қонуний қарор чиқаришига қарамасдан улар ўртасидаги ўзаро қариндошлик муносабатига путур етади.

Кўрилган ишлар таҳлили натижасида мерос низолари келиб чиқишига асосан ворисларнинг амалдаги қонун нормаларини билмаслиги ва бирининг ҳуқуқини иккинчиси тан олмаслиги сабаб бўлаётганлиги ҳамда васиятнома қолдирилмаган ҳолларда кўплаб низо келиб чиқаётганлиги аниқланиб, ушбу қўлланмада ворислик ҳуқуқи билан боғлиқ кўп учрайдиган 50 саволга батафсил тушунтириш берилган.

Мерос ҳуқуқини расмийлаштиришга оид ҳужжатлар намунаси ҳамда мерос низоси келиб чиқишининг олдини олишга доир маслаҳатлар ҳам берилган. Қўлланманинг кенг аҳоли қатламига етказилиши келгусида ворислар ўртасида низо келиб чиқишининг олдини олишда муҳим аҳамият касб этиши шубҳасиз.

Тўртинчи қўлланма **"Меҳнат ҳуқуқи қонун ҳимоясида"** деб номланган.

Меҳнат ҳуқуқи билан боғлиқ суд амалиёти таҳлили натижасига кўра, ҳанузгача иш берувчилар томонидан ходимнинг меҳнат ҳуқуқлари бузилаётганлиги ва бунга асосан иш берувчи ҳамда ходимларнинг амалдаги меҳнат қонунчилиги талабларини билмаслиги сабаб бўлаётганлиги аниқланганлигидан келиб чиқилиб, келгусида меҳнат қонунчилиги талабларининг бузилиши ҳолатларининг олдини олиш, фуқароларнинг меҳнат ҳуқуқи самарали ҳимоя қилинишини таъминлаш мақсадида иш берувчи (корхона, ташкилот ва муассаса) ва ходим (фуқаро) ларга ишга қабул қилинишидан тортиб, ишдан бўшашгача бўлган амалдаги меҳнат

қонунчилиги талаблари инфографикалар асосида содда тилда тушунтирилган.

Қўлланмалар билан Олий суднинг www.sud.uz сайтида тўлиқ танишиш мумкин.

Н. АБДУРАИМОВА

Тошкент Давлат юридик университетида номутахассислик фанлар тубдан қисқартирилди

◄ (Бошланиши 1-бетда)

Ўзбекистон миллий матбуот марказида "Янги Ўзбекистоннинг — янги юридик таълими" мавзусида бўлиб ўтган брифингда шу ҳақда сўз борди.

Таъкидланишича, бу каби муаммо ва камчиликлар ўз навбатида, юридик таълим ва фанни тубдан такомиллаштириш чораларини кўриш зарурлигини кўрсатди. Шу мақсадда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 29 апрелдаги "Ўзбекистон Республикасида юридик таълим ва фанни тубдан такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги фармони қабул қилинди.

- Фармонда юридик таълимда узоқ йиллардан буён муаммо бўлиб келган бир қатор масалалар ижобий тасдиғини топди, - деди Тошкент давлат юридик университети ректори Раҳим Ҳакимов. - 3 та ҳудудда юридик факультетларни ташкил этиш, уларни кадрлар билан таъминлаш, ўқув йилига тайёрлаш ва ўқув дастурларини шакллантириш масалалари тизимли амалга оширилмоқда. Бу йил ҳудудлардаги факультетларга 50 нафардан талабани қабул қилиш режалаштирилган. Уларда таълим тизими фақат кундузги шаклда амалга оширилади. Университетга қабул қилиш жараёни ҳам тубдан ўзгартириляти. Олдин умумий тарзда қабул қилинган бўлса, энди ҳужжат топшириши ҳам алоҳида факультетларни танлаш асосида амалга оширилади. Жорий йилда 4 та йўналиш бўйича 2 та фандан имтиҳон бўлади. Янги ўқув йилидан 1-курсдан бошлаб мутахассислик фанларини ўқитишга ўтилади. Номутахассислик фанлар эса тубдан қисқартирилди.

Бугунги кунда университет қабул комиссияси томонидан 2020/2021 ўқув йили учун қабул жараёнларини юқори савияда ташкил этиш борасида муҳим ишлар амалга оширилди. Абитуриентларнинг қабул жараёнларига оид барча саволларига жавоб бериш мақсадида малакали ходимлардан иборат "call center" фаолияти йўлга қўйилган. Унда фуқароларнинг ёзма ва оғзаки мурожаатларига ўз вақтида, асосли жавоб бериб борилиши ташкил этилган.

Халқаро тажриба асосида 2020/2021 ўқув йилидан бошлаб бакалавриатда юриспруденциянинг 4 та, яъни давлат-ҳуқуқий фаолият, жиноят-ҳуқуқий фаолият, фуқаролик ва бизнес ҳуқуқи, халқаро ҳуқуқ ва қиёсий ҳуқуқшунослик таълим йўналиши, магистратурада эса 8 та мутахассислик бўйича кадрлар тайёрлаш белгиланган.

Университет бакалавриат таълим йўналишига жами 600 ўрин ажратилиши режалаштирилган. Талабгорларнинг 20 нафари грант, 580 нафари эса тўлов-контракт асосида қабул қилинади. Бундан ташқари, масофавий таълим шаклида таҳсил олишни истаганлар учун 300 қабул ўрни ажратилиши кутилмоқда. Магистратура мутахассисликларига 8 йўналиш бўйича жами 150 ўрин, масофавий таълим шакли учун эса 80 қабул квотаси белгиланмоқда.

Тест синовлари тарих, чет тили фанидан ўтказилади. Чет тилидан ўтказиладиган тест синовларидан озод этиш ва ушбу фандан максимал балл олиш учун чет тилларини билиш бўйича сертификатлар даражалари талаб этилади.

Бакалавриат учун тест синовлари 25 июлдан 20 августгача кўп сиғимли павильонларда бўлиб ўтади. Абитуриентлар ўзи хоҳлаган ҳудудда тест синовларини топшириши мумкин.

Магистратурага ўқишга қабул қилишни ҳам тест синовлари орқали амалга ошириш белгиланди. Тест синовлари ўтказиладиган мутахассислик фанидан 50 та, чет тили фанидан 25 та савол бўлади. Тест синовлари 5-25 август кунлари кўп сиғимли павильонларда бўлиб ўтади.

2020/2021 ўқув йилида Тошкент давлат юридик университети бакалавриати ва магистратурасига хорижий давлат фуқароларидан жорий йилнинг 15 мартидан бошлаб ҳужжатларни электрон тарзда қабул қилиш бошланган. Бугунги кунга қадар Россия, Қозоғистон, Афғонистон ва Озарбайжон давлатлари фуқаролари ўқиш истагини билдириб, мурожаат қилди. Хорижий давлат фуқаролари суҳбат асосида университетга қабул қилинади. Уларнинг ўқиши тўлов-контракт асосида амалга оширилади.

Хуршид ҚОДИРОВ,
ЎзА мухбири

◄ (Бошланиши 3-бетда)

Фурқат муқаддам босқинчилик жиноятн содир этгани учун хорижда жазо ўтаб, кўп қийинчиликларни бошидан кечирганди. Яна бир томони, у оғиз аҳволдаги кекса аёлнинг ҳаётини бевақт хазон қилишни истамайди. Агар бу ишни мен қилмасам, маккора М.Холмуродова бошқа бировни ёллаб, М.Кузнецовани ўлдириши аниқ, деган фикрга боради ва ички ишлар идорасига ариза билан мурожаат қилади.

Шундан сўнг воқеанинг давоми қуйидагича кечади: Фурқат М.Кузнецова хонадони эшигини тақиллатиб, ўзини "шаҳаргаз идораси назоратчиси" дея таништиради ва ҳужжатларни тақдим этишни сўрайди. М.Кузнецова эса, эшикни очмайди, аксинча, назоратчи куни кеча келиб-кетганини айтиб, уришиб беради.

Кўчага чиққач, Фурқат бўлиб ўтган воқеани телефон орқали М.Холмуродовага етказади. Шунда Мавлуда бошқа бир ҳийла ўйлаб топади. У М.Кузнецовага қўнғироқ қилиб, бир кишидан пул бериб юбораётгани, уни олиб қолишни айтади. М.Холмуродова шу йўл билан Фурқатни ичкарига киритишга имкон яратишни кўзлайди. Лекин М.Кузнецова "ўзинг кел, менга бегона одамни жўнатма" деб жавоб беради.

— Эшикни бузадиган одам топаман, — дейди Фурқат бу ҳийла ҳам иш бермагач. — Ўша одамга 100 АҚШ доллари берсак, иш хамирдан қил суғургандай осон битади.

Бу гап М.Холмуродовага ҳам маъқул тушади ва у бир соатдан сўнг Фурқатга 100 АҚШ доллари келтириб беради.

Ф.Шоқосимов М.Холмуродовадан қутилликка буюртма олгач, амакисининг уйига ўтган, бу ҳақда янгаси Сарвиноза айтганди. Ўшанда Сарвиноз Фурқатни қалтис йўлдан қайтарганди, албатта.

М.Холмуродова ўғлини ишга жойлаштираман, деб оғир жиноятни содир этишга рўпара қилганини қариндошларидан эшитган Раҳматулла ака ҳам тезда М.Холмуродовага қўнғироқ қилади. Қалтис ишни тезда тўхтатиши, акс ҳолда ўзига қийин бўлишини айтиб, дағдаға қилади.

Раҳматулланинг дағдағасидан сўнг М.Холмуродова Фурқатга қўнғироқ қилади-да, 100 АҚШ долларини қайтаришни ва зудлик билан отасининг олдига етиб бориши лозимлигини айтади.

Қисқаси, Самарқанд шаҳар "Мармар" деҳқон бозори яқинида М.Холмуродова Ф.Шоқосимовдан 100 АҚШ долларини қайтариб олаётган пайтда ашёвий далиллар билан ушланди.

Суд ҳайъати дастлабки тергов органи томонидан М.Холмуродованинг тамагирлик ниятида, оғиз аҳволдаги шахсни қасддан ўлдиришга далолат қилиб, ушбу жиноятни содир этишга суиқасд қилишда ифодаланган жиноятини Жиноят кодексининг 28, 25, 97-моддаси 2-қисми "в", "и" бандлари билан тўғри малакалаган деб ҳисоблади.

Бундан ташқари дастлабки тергов органи томонидан М.Холмуродова Жиноят кодексининг 28, 25, 164-моддалари 4-қисми "а" банди билан айбланган. Судлов ҳайъати судланувчининг зиммасидан ушбу айбловни чиқариб ташлади ва ишнинг шу қисмини ҳаракатдан тугатди.

Нега деганда, Жиноят кодексининг 164-моддаси мазмунига кўра, босқинчилик, яъни ўзганинг молмулкини талон-торож қилиш мақсадида ҳужум қилиб, ҳаёти ва соғлиқ учун хавфли бўлган зўрлик ишлатиб ёхуд шундай зўрлик ишлатиш билан қўрқитиб содир этилганлиги учун жиноий жавобгарлик белгиланган.

Шунингдек, Олий суд Пленумининг 1999 йил 30 апрелдаги "Ўзгалар мулкини ўғирлик, талончилик ва босқинчилик билан талон-торож қилиш жиноят ишлари бўйича суд амалиёти тўғрисида"ги қарори 3-банди талаби ҳам тергов органи эътиборидан четда қолган. Чунки ушбу бандда айбдор томонидан мулкка эгалик қилиш мақсадида, жабрланувчига ҳужум қилиб, унинг ҳаёти ёки соғлиғи учун хавфли бўлган зўрлик ишлатганда ёхуд шундай зўрлик ишлатиш билан қўрқитганда босқинчилик деб тавсифланиши тўғрисида тушунтириш берилган.

Жиноят ишида М.Холмуродова Ф.Шоқосимовни унинг амакиваччаси С.Холмуродовнинг яшаш уйига ғайриқонуний равишда кириши, пулларни босқинчилик йўли билан олиб чиқиши жиноятини содир этишга далолат қилгани, жиноятга тайёргарлик кўргани, шу каби ушбу жиноятни содир этишга суиқасд қилишни намоён этувчи ишончга сазовор, ишга алоқадор ҳамда мақбул далиллар тўпланмаган.

Суд судланувчи М.Холмуродовани Жиноят кодексининг 28, 25, 97-моддаси 2-қисми "в", "и" бандларида назарда тутилган жиноятни содир этганликда айбдор топиб, унга нисбатан Жиноят кодексининг 57-моддасини қўллаб, олти йил муддатга озодликдан маҳрум қилиш тўғрисида ҳукм чиқарди.

Хулоса ўрнида айтиш керакки, инсон ҳаёти — дахлсиздир. Унга қасд қилишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Ҳаётнинг бу оддий қоидасини бузганлар эса ҳеч қачон адолат мезони бўлган қонун таъқибидан қочиб қутулолмайди.

Олим ҲАЙИТОВ,
жиноят ишлари бўйича Самарқанд вилояти судининг раиси
Абдуҳамид ХУДОЙБЕРДИЕВ,
"Куч — адолатда" мухбири

Қилмиш-қидирмиш

Қабоҳат чоҳи

ёхуд яхшиликка ёмонлик қилган кимсанинг аянчли қисмати хусусида

Одам боласи худо берган ақлни эзгуликка эмас, тор ва чиркин манфаатлар йўлида сарфлашнинг оқибати ҳеч қачон хайрли якун топмайди. Аммо ҳаётда нафс қутқусига учиб, жиноят кўчасига кираётган кимсалар ҳам учраб туради. Бундай кимсалар тотли турмуш йўриғи бўлакча экани, унга фақат эзгу ўй-фикр, эзгу амал ва эзгу сўзни дилига жо этганларгина ета олишини, таассуфки, билишмайди.

Гиёҳвандлик — аср вабоси

Қинғирлик кўчасидан излланган омад

у аслида оғир қисмат бўлиб чиқди

1979 йил Урганч шаҳрида туғилган Адҳам Бобожоновни ҳам ақлини ана шундай чирқин манфаатлар йўлига сарфлаганлар тоифасига қўшиш мумкин. У шу пайтга қадар ўзича омад санаган мўмай бойликни хўп ва кўп излади. Шу ҳой-у ҳавас йўлида хорижий давлатлар, аниқроғи, Россияга бориб келди. Ана шу тариқа шумлик ва қувлик йўлларига кирди, моғорлаган кўнгли бемеҳнат бойликни қўмсади. Одамийликка ҳам, қонунийликка ҳам хилоф амалларни ихтиёр этди. Аммо ҳар гал шум ниятининг неъматини эмас, балки нордон "данаги"ни татиди. 2009 йилдан 2013 йилгача ўтган вақт ичида уч марта жиноий жавобгарликка тортилди.

А. Бобожонов қонунбузарлик кўчасидаги "дадилона юриш"ларию унинг ортидан татиган шум қисматига шу билан нуқта қўйгандир, дерсиз. Йўқ, аксинча, давомли қилмишидан ҳам, шу боис тайинлаган жазодан ҳам ор қилмади. Шум ниятли кимсанинг қилмиши энди ёт элларда эмас, ўз юртида давом этди. У навбатдаги жиноий ҳаракатини ўзига ўхшаган ва шу пайтгача жазони ўташ масканининг ҳавосини давомли равишда 2 марта сипқорган (1976 йили туғилган бу кимса 2008 йил гиёҳвандлик ва гиёҳфурушлик жиноятн учун 3 йил, 2010 йил эса, 4 йилу 3 ой муддатга озодликдан маҳрум қилинган) яна бир нияти бузуқ кимса — Қорақалпоғистон Республикасининг Тўрткўл шаҳрида яшовчи Айбек Бобожонов билан амалга оширди.

А. Бобожоновга қолса, у оғуфурушлик борасидаги қилмишини гиёҳвандлик воситаларига боғланиб қолгани, уни мунтазам истеъмол қилиши ва бу матоҳни сотиш нияти бўлмагани билан изоҳлайди. Лекин факт фактлигича қолади ва уни хаспўшлаш, бўяб ёхуд бўрттириб кўрсатишнинг асло иложи йўқ.

А. Бобожонов ва унинг жиноий шериги Айбекнинг ҳаётини яна бир марта остин-устун қилиб юборган машъум қилмишнинг пайи, хайриятки, барвақт қирқилди. Ўтган йилнинг 12 декабрида бошланган жиноий фаолиятга атиги 3 кун ичида чек қўйилди.

Воқеалар ривожига қараганда, Адҳам ўша куни Айбекдан Тўрткўл шаҳар бозори яқинида наркотик моддаларга тўйинган ва тақиқланган 24 дона "Трамадол" таблеткасини 200 минг сўмга харид қилган. Ўртадаги оғуфурушлик ўша йилнинг 15 декабрь куни яна давом этган. Бу гал харидор сотувчини эмас, балки сотувчининг ўзи харидорни йўқлаб борган. Орадаги савдо-сотиқ Урганч шаҳри — вилоят Кўп тармоқли шифохонаси яқинида амалга оширилган. Айбек бу гал Адҳамга жами 14 та канвалютага жойланган "Трамадол"ни 1 миллион 450 минг сўмга пуллаган. Таъкидлаш жоизки, ушбу қўша жиноий воқеа ҳар икки оғуфуруш ўртасида ошкора кечган. Лекин шу орада пинҳона воқеалар ҳам юз берди. Бунга номи ўзгартирилган ҳолда ҳукмингизга ҳавола этилаётган фуқаро М.Каримовнинг наркотик воситалар олди-соттисига доир аризаси сабаб бўлгани ва ўзаро савдо ҳуқуқ-тартиботи ходимлари кузатуви остида амалга оширилганини алоҳида эслатиш зарур.

Шу заҳотиёқ учрашув жойига етиб борди. Савдо пишди. 2 та канвалютадаги "Трамадол" гиёҳвандлик воситаси 350 минг сўм эвазига Адҳамдан сотиб олинди. Ушбу савдодан сўнг А. Бобожонов, табиийки, узоққа кетолмади. Шу жойнинг ўзидаёқ тўрга тушиб, бўлажак воқеаларни миридан-сиригача айтиб беришдан бўлак чора тополмади. Аён бўлишича, галдаги йирик миқдордаги савдо-сотиқ тадбири ҳали олдинда ва чораси кўрилса, унинг ҳам пайини бемалол қирқиш мумкин. Жиноят устида қўлга тушган А.Бобожонов ноиложликдан пинҳона кузатув остида ана шу савдони амалга ошириш тадбирида иштирок этишга розилик билдирди. Бари кутилганидек бўлди. Юқорида зикр этилган миқдордаги "дори" — жами 14 та канвалютадаги "Трамадол" гиёҳвандлик воситаси 1 миллион 450 минг сўм эвазига харидор Адҳамбекнинг қўлига ўтди. Жиноий шериклар-нинг узоқ давом этмаган қора қилмишига ана шу тариқа нуқта қўйилди.

Тергов органи Адҳам Бобожоновнинг қилмишини Жиноят кодексининг гиёҳвандлик воситалари ёки психотроп моддалар билан қонунга хилоф равишда муомала қилишга доир жиноий кирдикорлар сирасига кирувчи 273-моддаси 5-қисми, 276-моддаси 2-қисми "а" банди, Айбек Бобожоновнинг қилмишини эса, 273-модда 5-қисми билан малакалади. Суд ушбу ҳолатни эътироф этар экан, жиноий қилмишга қўл урган кимсаларнинг айбини енгиллатувчи жиҳатлар етарли экани, оғирлаштирувчи важлар эса, мавжуд эмаслигини аниқлади. Шунга кўра, ҳар иккала судланувчининг айбига тўла иқрорлиги, жиноятни очишга ёрдам бергани, ихтиёридаги гиёҳвандлик воситаларини тергов органига ўз ҳоҳиши билан тақдим этгани, оилавий ва моддий аҳволи инобатга олинди. Шу муносабат билан ҳар иккала судланувчига нисбатан Жиноят кодексининг енгил жазони назарда тутувчи 57-моддасини қўллаш мумкин, деган хулосага келинди ва бу ҳолат чиқарилган ҳукмда ўз ифодасини топди.

Шундай эса-да, гиёҳвандлик ва гиёҳфурушлик — ижтимоий жиҳатдан анча хавфли ва жиддий саналган кечирилмас жиноят. Шу боис, бундай ҳолатларни хаспўшлаш, оғир ва асоратли қилмиш эканлигини инкор этишнинг имкони йўқ. Суд шу муносабат билан Адҳам Бобожонов ва Айбек Бобожоновларнинг ҳар бирини 7 йил муддатга озодликдан маҳрум этди.

Инсон зотига берилган бир марталик умрни кимдир эзгуликка йўналтириб, ҳаётдан қут-барака топади, бахтли яшайди. Яна кимдир эса, билиб-билмай разолат ботқоғига ботиб, наинки, ошна-оғайнилари, балки қўни-қўшниларини ҳам уятга қолдиради. Уни таниган одамлар ундан номус қиладилар, ўзларини олиб қочадилар. Бундай жазодан Яратганнинг Ўзи асрасин.

Ҳикмат излаганга — ҳикмат бу дунё,
Иллат излаганга — иллат бу дунё,
деб бежизга айтмайдилар.

Шуҳрат РАЗЗАҚОВ,
жиноят ишлари бўйича Урганч шаҳар судининг раиси,
Абдулла СОБИРОВ,
"Куч — адолатда" мухбири

Куч — адолатда

МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси Олий суди

Бош муҳаррир:
Шодикул ҲАМРОЕВ

Газета 2007 йил 23 февралда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0224-рақам билан рўйхатдан ўтган.

ISSN 2181-6123

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Козимджан КАМИЛОВ, Зарифжон МИРЗАҚУЛОВ, Икрам МУСЛИМОВ, Замира ЭСОНОВА, Холмўмин ЁДГОРОВ, Олим ҲАЙИТОВ, Бахтиёр ИСАКОВ, Азиз МИРЗАЕВ, Светлана АРТИКОВА, Бобомурод РАЙИМОВ

Навбатчи муҳаррир:
Сардор ҲАМРОЕВ

Саҳифаловчи:
Шерзод ХАЙРУЛЛАЕВ

Газета «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида офсет усулида босилди. Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Манзилимиз: Тошкент шаҳри, А. Қодирий кўчаси, 1-уй
Тел.: (0 371) 241-01-56, 239-02-54
E-mail: kuch-adolatda@mail.ru
Нашр индекси: якка тартибда - 574, ташкилотлар учун - 575.

Буюртма: Г-623. Қоғоз бичими: А-2. Ҳажми: 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда. Адади: 8238
1 2 3 4 6 Топшириш вақти: 22⁰⁰. Топширилди: 23³⁰.